

Kanna ísin

Veðimenn og granskarar eru nú farnir at gera kanningar í Grønlandi fyri at fáa eina meting av, hvussu veðurlagsbroytingarnar fara at ávirka viðurskiptini hjá veðimonnum í Grønlandi og hinum arktisku økjum. Í fyrsta umfari eru átta veðimenn og fýra granskarar farnir til Qaanaaq at kanna, hvussu havísurin ferðast, og um nøkur broyting er at síggja. Veðimenninir og granskararnir eru úr Grønlandi, Kanada, Alaska og úr USA.

Stevnir ráðharra

Tað er ikki á hvørjum degi, at ein løgmálaráðharri verður stevndur fyri rættin, og tað er sanniliga ikki á hvørjum degi, at stevnarin er løgreglumaður. Men tað er hent í Noregi nú. Løgreglumaðurin bleiv av órøttum kannaður í sambandi við eitt mál og fekk játtað 200.000 krónur í endurgjaldi. Men enn hevur hann bara fingið 10.000 krónur, og nú hevur hann stevnt Knut Storberget, løgmálaráðharra eftir hinum pengunum, skrivar Aftenposten.

Fekk starv tí hon dugir danskt

Liezel Colite Dahl dámar væl í starvinum sum bioanalytikari á Klaksvíkar Sjúkrahúsið. Hon fekk starvið, tí hon dugir danskt, men tað verður mest tosað á føroyskum
Mynd: Høgni Thomsen

Liezel Colite Dahl úr Filipsoyggjunum er sera fegin um, at hon er sloppin at arbeiða innan tað økið, hon er útlærð í. Hendan møguleika hevur hon fingið, tí hon gekk til undirvísing í danskum, áðrenn hon flutti til Føroyar

INTEGRATIÓN

Dorit Hansen
dorit@sosialurin.fo

Í skjótt eitt ár hevur Liezel Colite Dahl, sum er ættað

úr Filipsoyggjunum, búð í Føroyum. Hon flutti her eftir at hava møtt føroyingi í Danmark, har hon hevði arbeiðt sum au-pair hjá familju í Norðursælandi í umleið tvey ár. Við sær úr Filipsoyggjunum hevði hon ikki bara evnini at ansa eftir børnum, men eisini eina góða útbúgving sum bioanalytikari.

Liezel las til bioanalytikara í Butuan City á oynni Mindanao, sum liggur sunnarliga í Filipsoyggjunum. Útbúgvingin tók fýra ár og fyri at sleppa inn, mátti hon, umframt at hava staðið studentsroynd, eisini klára eina upptøkuroynd. Eftir

lokna útbúgving arbeiðdi hon sum bioanalytikari í trý ár.

Fyri at fáa uppihaldsloyvi sum au-pair í Danmark var tað eitt krav, at Liezel gekk til undirvísing í danskum máli. Hetta er ein partur av stranga útlendingapolitikkinum í Danmark.

Liezel gekk til undirvísing tveir dagar um vikuna í tilsamans seks tímar. Áðrenn hon byrjaði, var hon til samrøðu, har mett varð, hvat støði var passandi fyri hana. Undirvísingin fyri útlendingar er býtt upp í trý stig, og innanfyri hvørt av hesum stigum eru so aftur fleiri moduli. Stig eitt er fyri tey, sum lítlan og ongan lesi- og skriviførleika hava. Liezel var mett til stig trý frá byrjan, tí hon hevði góða útbúgving og var tí von seta seg inn í nýggj og torfør ting.

Liezel Colite Dahl náddi at taka trý moduli, áðrenn

hon flutti til Føroyar. Hvørt modul tók eitt hált ár og endaði við munnligari og skrivligari roynd. Fyri at sleppa víðari til næsta moduli mátti ein standa royndina. Og sambært Liezel var tað góð og gagnlig undirvísing.

- Lærarin tosaði bara danskt. Frá fyrsta tíma í fyrsta moduli gekk alt fyri seg á danskum. Um eg ikki skil-ti, mátti eg spyrja, og so

”

*Tú kemur nærri inn á fólk, um tú tosar teirra egna mál. Eg merki, at fólk virðismeta, at eg tosi føroyskt»
Liezel Colite Dahl*

tosa saman um ymisk evni á danskum. Men tey skuldu eisini lesa. Til hvørja modulroynd skuldu tey hava lisið triggjar danskar skaldsøgur. Í munnligu royndini varð

Russlandi og Ukraine. Tær eru allar giftar føroyskum monnum, og tær hava allar góðar, víðari útbúgvingar við sær úr heimlandinum. Har eru fleiri lærarar, ein lækni, ein bioanalytikari, og ein við hægri handilsútbúgving. Flestu teirra ganga til føroyskt, tí tað, umframt at vera tjóðarmál í nýggja landi teirra, eisini er lykilin til at sleppa at arbeiða við tí, sum tær hava lært.

Danskt er lykilin.

Fyri Liezel Colite Dahl vís-ti føroyska málið seg ikki at vera neyðugi lykilin. Fyri at fáa starv í føroyska sjúkrahússverkinum krevst autorisatión frá danska heilsumálaráðnum. Liezel kannaði møguleikarnir, og tað vísti seg, at fyri at fáa autorisatión, skuldi hon prógva, at hon dugdi danskt. Eisini skal hon, fyri at prógva at hon er fagliga kompetent, arbeiða á tveimum laboratorium, hált ár á hvørjum.

Tiskil arbeiðir Liezel í lötuni við fyrbils autorisatión, og arbeiðstað hennara skal so eftir lokna tíð vátta, at hon er fagliga kompetent og dugir nógv væl danskt. Nógvir formularar og fyriskipanir innan sjúkrahússverkið eru á danskum, men samrøðurnar við sjúklingarnar ganga best á føroyskum, heldur Liezel.

Hon gevur nøkur dømi um hentar setningar at duga, og hon úttalar teir á flótandi føroyskum. Hvussu eitur tú? Nær ert tú føddur/fødd? Ert tú fastandi? Og um sjúklingurin er eitt barn: Ert tú bangin?

- Tey spyrja, hvussu longi eg havi búð her og halda, at eg dugi væl til bara at hava búð her í 10 mánaðar.

FAKTA

Tilflytarar í Íslandi

Í Íslandi kom ein nýggj lóg um útlendingar í gildi 1. Januar 2003. Sambært hesi lóg kunnu tilflytarar úr londum uttan fyri Schengenøki fáa fyrbils uppihalds- og arbeiðsloyvi uttan nøkur málslig krøv.

Tá útlendingar hava búð í Íslandi í trý ár, kunnu tey søkja um at fáa varandi uppihaldsloyvi. Fyri at fáa slíka umsøkn góðkenda krevst, at tilflytarin hevur lutikið á skeiðum í íslenskum máli fyri útlendingar.

Í Íslandi eru fleiri almennir stovnar, sum útbjóða skeið í íslenskum fyri útlendingar, og fyri at at fáa varandi uppihaldsloyvi, má tilflytarin hava tikið 150 tímar í íslenskum, og undirvísingin skal vera góðkend av løgmálaráðnum. Undantak til undirvísingartímarar verður givið umsøkjendum, sum við luttøku í roynd vísa, at tey hava nóg góðan førleika í íslenskum.

umsetti lærarin orðið til enskt. Men alt var fyrst sagt á danskum.

Undirvísingin legði stór-an dent á samrøðuvænjar, har næmingarnir skuldu

so tosað um skaldsøgurnar, meðan skrivligu royndirnar meira snúðu seg um sjálvt málið og mállærana.

At læra seg føroyskt

Eftir at vera flutt til Føroyar í 2006 byrjaði hon so skjótast møgulegt at ganga til føroyskt, tí hon vildi læra samfelagið at kenna fyri betri at koma í samband við fólk. Liezel býr í Klaksvík, men fyrsta skeiðið í føroyskum var eitt privatskeið í Havn, sum hon hoyrði um frá filipinskum fólki, ið hon var komin at kenna í Føroyum.

Í dag gongur hon í kvøldskúla í Klaksvík, har Jóannes Eliassen úr Lørvík undirvísir. Jóannes hevur skeið í føroyskum fyri útlendingar bæði í Klaksvík, Lørvík, Fuglafirði og á Toftum.

Í Klaksvík eru tvey hold. Í klassanum hjá Liezel ganga millum seks og átta kvinnur úr Filipsoyggjunum,

Marjun Arge Simonsen heldur, at almenna skipanin við føroyskt undirvísing fyri útlendingar kundi verið smidligari, enn hon er í dag. Men tað krevur størri figging Savnsmynd

”

Fyri at fáa starv í føroyska sjúkrahússverkinum krevst autorisatión frá danska heilsumálaráðnum, og fyri at fáa autorisatión skuldi Liezel Colite Dahl prógva, at hon dugdi danskt.

”

*Tað var góð og gagnlig undirvísing. Frá fyrsta tíma í fyrsta moduli gekk alt fyri seg á danskum»
Liezel Colite Dahl, filipinskur bioanalytikari, um málundirvísingina í Danmark*